

Tantárgy neve: Közép-Európa népei és kultúrái People and cultures of Central Europe	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN321 Tantárgyfelelős intézet: KVAI Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Ilyés Zoltán egyetemi docens	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Kollokvium
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja:</p> <p>A tantárgy célja, hogy a hagyományos történeti, ill. néprajzi szemlélet mellett a kulturális antropológiai bevezető kurzusok során bemutatott szemléletmód alkalmazásával tárgyalja Közép-Európa népeinek életmódját, államainak, történeti-kulturális régióinak kialakulását, történeti tér- és identitás szerkezetét, nemzetépítését, nemzeti ideológiáit hagyománykonstruáló/örökségesítő aktivitásait, emlékezetpolitikáit, izolációs vagy éppen integratív törekvéseit. Mindenekelőtt a Közép-Európa fogalom változatainak, a térség sok szerző által vitatott határainak bemutatására vállalkozunk, majd a hagyományosan többkultúrájú terület egyes népeit, népcsoportjait, etnokulturális csoportjait, szórványait tárgyaljuk, gyakran átlépve az egyes országhatárokat vagy geopolitikai érdekszférákat. A kurzus végén a sajátos kulturális és történeti alapú regionalizmusokat mutatjuk be. Tudatosan vállalt közép-európai perspektívából reflektálni kívánunk a „Világ-falu”, a globalizálódó világ jelenségkörére, a korábbi nagyhatalmi-ideológiai szembenállást felváltó kultúraközi konfrontációra (nyugati-, keleti kereszténység, iszlám), felvetve a multikulturalitás, a másiról a saját kultúránk számára forgalmazandó nem sztereotip olvasatok szükségességét.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Közép-Európa fogalma, határai. Etnikai-, kulturális-, vallási- és nyelv- és politikai határok, interferencia zónák. Közép-Európa koncepciók. 2. Balti népek (litvánok lettek, észtek; a birodalmak közötti ütköző szerep történeti változásai, nemzeti identitás. Hagyományalkotás a rövid államiség szolgálatában). 3. Lengyelek (etnokulturális tagoltság, gorálok, slonzákok, sziléziaiak, kasubok, mazuriak, litván-lengyel, belorusz-lengyel, német-lengyel, ukrán-lengyel kulturális interferenciák; Galícia, Bukovina és a mai Litvánia lengyelsége; a lengyel emigráció hagyományápolása, kapcsolattartása). 4. Németek (a törzsterületek németisége: Svájc, Ausztria, Németország. Regionális tagoltság /bajorok, svábok, frankok, poroszok, szászok stb./, nyelvjárási, közjogi, kulturális tagoltság és a német egység problematikája. Nemzeti identitás. Blut und Boden – nagynémet ideológiák. Dél-Tirol. 5. A németiség Közép-Európa keleti felében. (A nyelvsziget (Sprachinsel) problematika. A “német szellem közép-európai kisugárzásai”, a német kulturális minta régiókban. Krajnai németek /Gottschee- Szlovénia/, Szudéta- és kárpáti németiség. Németek Teschenben, Sziléziában, Galíciában, Bukovinában, Besszarábiában és Dobrudzsában. Cipszerek, erdélyi szászok, magyarországi svábok. Kitelepítések, kulturális önszerveződés, hagyományápolás az újhazában, szudétanémet kárpáti német és dunai sváb honfitársi szövetségek. Kulturális önszerveződés az Altheimatban 1989 után.). 6. Csehek/morvák és szlovákok (Cseh szórványok Galíciában, Bécsben, Szlavóniában vidéken. A cseh kézművesek, szakmunkások közép-európai kirajzások. A morva regionális identitás. Morva szlovákok- a nyugati szlovák kulturális határ kérdései, szlovák-cseh irodalmi-, kulturális- és politikai 	

kapcsolatok, pánszláv ideológia.

7. Románok (vlachok Közép-Európában: Szepesség, morva-vlachok. Isztrorománok. A román nemzeti identitás kialakulása. A román identitás és néplélek szimbóluma: a Miorița. A nemzeti tudat és román történeti hagyomány megkonstruálása. A populara és a metokán értelmiség).
8. Magyarok (A nemzettudat történeti alapjai. A táji tagoltság vázlata. A szomszédnépek magyarságképe. A kisebbségi kérdés etnodemográfiai, kulturális, nemzetpolitikai vonatkozásai).
9. Ukránok, ruszinok. Vallás és etnicitás Galíciában. Ukrán-lengyel, ukrán-belorusz, szlovák-ruszin, magyar-ruszin kulturális interferenciák. Római katolikus ukránok (latinniky) és görög katolikus lengyelek. A görög katolicizmus szerepe a ruszin identításban, ukrán-ruszin dichotómia. Hungarofil és pánszláv eszmék, a pravoszláv egyház előretörése.
10. Szerbek, horvátok, szlovének, bosnyákok (a Határőrvidék /Szlavónia, Bánát, Bácska/ szerbsége, a "krajinák". "Rácok" a Duna mentén. A Kőrös környéki görög katolikusok. Horvátok-dalmátok. A szlovén nemzeti önállóság a latin, germán és szláv kultúrák erőterében. A vend problematika. A karintiai szlovének. A bosnyákok nemzeti identitásának gyökerei, a történelmi hagyományok, az iszlám szerepe a nemzeti identításban. A nemzeti identitás problematikája a titói és poszttitói "Jugoszláviában".
11. Olaszok, friuliak, ladiniak, rétorománok (A svájci modell. A risorgimento és a rétoromán népek akkulturációja É-Olaszországban. Olaszok Szlovéniában és Dalmáciában).
12. Zsidóság (A közép-európai zsidóság történeti-kulturális-szociológiai rétegzettsége. Galíciai askenázik- boszniai szefárdok. A haszid hagyomány. A karaiták. Asszimiláció – polgárosodás.).
13. Közép-európai cigányság. A perem- és szórványkultúrák az identitásápolás és az akkulturáció között (bukovinai lipovánok, németországi szorbok, lengyelországi kasubok, baltikumi töredéknépek).
14. A kisebbségi problémák és a regionalizmus kérdésköre Közép-Európában (Tradicionálisan összetartozó kulturális régiók; határmenti együttműködések példái és lehetőségei Közép-Európában).

Félévközi számonkérés módja: –

Értékelése:

Az előadások és a kötelező szakirodalom anyagának ismeretére épülő vizsga (kollokvium).

Kötelező irodalom:

Altermatt, Urs 2000: A szarajevói jelzőtűz, Budapest: Osiris Kiadó.

Arató Endre 1983: A magyarországi nemzetiségek nemzeti ideológiája, Budapest: Akadémiai Kiadó.

D. Molnár István 1995: Vallási kisebbség és kisebbségi vallás. Görögkatolikusok a régi és mai Lengyelországban, Budapest: Balassi.

Fernández-Armesto, Felipe 1995: Európa népei. Budapest: Corvina.

Jelavich, Barbara 1996: A Balkán története, Budapest: Osiris Kiadó-2000.

Minority Rights Group szerk. 1993: Etnikumok enciklopédiája, Budapest: Kossuth Könyvkiadó.

Niederhauser Emil 1977: A nemzeti megújulási mozgalmak Kelet-Európában, Budapest: Akadémiai Kiadó.

von Rauch, Georg – Misiunas, Romuald, J. – Taagepera, Rein 1994: A Balti államok története, Budapest: Osiris-Századvég.

Szűcs Jenő 1983: Vázlat Európa három történeti régiójáról, Budapest: Magvető.
Romsics Ignác 1998: Nemzet, nemzetiség és állam Kelet-Közép és Délkelet-Európában a 19-20. században, Budapest: Napvilág Kiadó.

Ajánlott irodalom:

Anderson, Benedict 1989: Képzelt közösségek: megjegyzések a nacionalizmus eredetéről és terjedelméről, In: Niedermüller P., szerk. Nemzeti kultúra. Janus 6 (1): 3-28.
Andreescu, Gabriel 1998: Az erdélyi kérdéstől az európai kérdésig, Beszélő 1998. 3 (9): 35-40.
Bárdi Nándor – Lagzi Gábor, szerk. 2001: Politika és nemzeti identitás Közép-Európában, Budapest: Teleki László Alapítvány.
Bárdos-Féltoronyi Miklós 2001: Egyházak és államok Köztes-Európában, Budapest-Kolozsvár: Balassi Kiadó – Polis Könyvkiadó.
Karády Viktor 2000: Zsidóság Európában a modern korban, Budapest: Új Mandátum
Kiss Gy. Csaba 2000: Nyugaton innen – keleten túl. Művelődéstörténeti esszék és tanulmányok. Miskolc: Felsőmagyarországi Kiadó.
Kováč, Dušan 2001: Szlovákia története, Pozsony: Kalligram.
Schenk, Wienfried 1995: Mitteleuropa - typologische Annäherungen an einen schwierigen Begriff aus der Sicht der Geographie, Europa Regional 3 (4): 25-37.
Tímár György 1988: A Duna titkai, Budapest: Móra Kiadó.
Wirt, Eugen 1987: Franken gegen Bayern - ein nur Bildungsbürgertum geschürter Konflikt? Aspekte regionalen Zugehörigkeitsbewusstseins auf der Mesoebene, Berichte zur deutschen Landeskunde 61(2): 271-297.

Tantárgy neve: Bevezetés a romológiába Introduction to Roma studies	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN322 Tantárgyfelelős intézet: KVAI Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Kotics József egyetemi docens	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Kollokvium
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A Bevezetés a romológiába című kurzus célja az, hogy a hallgatókat megismertesse a roma kultúra, a romakutatás és a kulturális antropológia alapvető kérdéseivel és irányjaival. A roma társadalom alapvető jellemzője a nemzetállam nélkülség, az állandó mozgás és a szétszóródás. Ez a transznacionalitás és multietnikusság lehetetlenné teszi a roma kultúra, mint homogén egység tanulmányozását. A kurzus a meghatározási kísérletektől és eredetelméletektől elindulva vázolja fel azokat az alapvető történeti, politikai és kulturális jegyeket amelyek a roma társadalomra, azon belül is elsősorban az európai roma kultúrára, jellemzőek. A tantárgy foglalkozik a kulturális antropológiai szemléletű romakutatás legjelentősebb képviselőivel, rajtuk keresztül ismertette meg a hallgatót a kulturális antropológiai irányultság és módszertan etnikai kisebbségkutatásban való alkalmazásának fontosságával és lehetőségeivel.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A definíció problémái: a megnevezés kérdései (gypsy, gitan, athinganos, bohémiai, manus, roma, voájázsőr), kívülről definiált társadalom, az önmeghatározás jellemző elemei, mi-ők reláció. 2. Eredet-elméletek: nyelvészeti (alapszókinccs és grammatikai szerkezet hasonlósága, a hangok szabályszerű megfelelése) és fizikai antropológiai (Pittard, Ely, Reyment vizsgálatai, vércsoport és Rhesus-faktor, Tauszik és Balić vizsgálatai) elméletek. 3. Korai vándorlások: Perzsia, Bizánc, Örményország. 4. Betelepülések a Balkánra: Szerbia, Bulgária, Moldva, Havasalföld. 5. Korai migráció Európa keleti részén. 6. Betelepülés Nyugat Európába: Németország, Ausztria, Svájc, Franciaország, Anglia. 7. Dél-Európa: Spanyolország, Portugália, Itália. 8. Romák a XIX.-XX. században I: kiutasítások, asszimilációs törekvések, kelet-nyugat irányú migráció, holocaust. 9. Romák a XIX.-XX. században II.: szemléletváltások, szocializmus. 10. Romakutatás és kulturális antropológia I. - A korai évek: Wlislöck, Thompson, Van Gennep, Beynon. 11. Romakutatás és kulturális antropológia II. 1950-70-ig: Cotten, Williams, Salo. 12. Romakutatás és kulturális antropológia III. – 1980-napjainkig: Piasere, Williams, Formoso, Stewart, Cahn. 13. A többségi média szerepe a kisebbség-többség viszonyában: objektív tájékoztatás, etikai felelősség, akció újságírás, pozitív kép közvetítése. 14. Korlátozott mozgási szabadság: letelepítések, gettósítás. 	
Félévközi számonkérés módja: –	
Értékelése: Az előadások és a kötelező szakirodalom anyagának ismeretére épülő vizsga (kollokvium).	

Kötelező irodalom:

- Csalog Zsolt 2001: *Romakönyv*. Budapest: ANT-KO Kiadó.
- Fraser, Sir Angus 1990: A Rum lot. In: Salo, M. (ed.) 100 Years of Gypsy Studies. Cheverly, Maryland: The Gypsy Lore Society, 1-15.
- Fraeser, Angus 1996: A cigányok. Budapest: Osiris Kiadó.
- Prónai Csaba 1995: *Cigánykutatás és kulturális antropológia*. Budapest-Kaposvár.
- Prónai Csaba 2000: *Cigányok Európában 1. Nyugat Európa*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.

Ajánlott irodalom:

- Cotten, R. 1954: An anthropologist look at Gypsology. *Journal of the Gypsy Lore Society*, 3rd ser.30(1-2):16-25.
- Csalog Zsolt 1973: Etnikum? Faj? Réteg? Adalékok a "cigányság" fogalmához. *Világosság* 14(1). 38-44.
- Csenki Imre – Csenki Sándor 1977: *Cigány népdalok és táncok I-II*. Budapest: Zeneműkiadó.
- Hancock, Ian 1988: The development of Romani linguistic. in M.A.Jazayrey – W.Winter (eds) *Languages and Cultures: Studies in Honor of Edgar C. Polomé*. 183-223.
- Rehfish, Farnham (ed.) 1975: *Gypsies, Tinkers and other Travellers*. London: Academic Press.
- Szuhay Péter 2003: A cigány kategória jelentéstartalmának konstruálása és dekonstruálása avagy a cigánytól a nem cigányig az antropológiai és a szociológiai kutatások tükrében. Doktori disszertáció.

Tantárgy neve: Roma identitás Közép-Kelet Európában Roma identity in Central and Eastern Europe	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN323 Tantárgyfelelős intézet: KVAI Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Kotics József egyetemi docens	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A szeminárium Közép Kelet Európa roma kultúráját és az itt élők helyzetét, lehetőségeit és konfliktusait vizsgálja. A félév során végighaladunk azokon a kulcsfontosságú problémákon, amelyek a térség roma társadalmát érintik. Minden óra egy-egy kérdés elméleti hátterének megismerésével kezdődik, majd néhány konkrét eset viszonylatában tárgyaljuk a lehetséges probléma megoldási alternatívákat. Az eseteket a szeminárium meghirdetését megelőző év történéseiből választjuk, biztosítva ezzel a folyamatos aktualitást. A kurzust sajátosan parallel struktúra jellemzi, minden fókuszpontot két szemszögből vizsgálunk: a többségi társadalomból illetve a kisebbségi kultúráéból. A vizsgált térség: Románia, Ukrajna, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Ausztria.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A gyűlöletkeltés eszközei: van-e kauzalitás a gyűlöletkeltés verbális eszközei és a konkrét cselekedetek közt, ellentétes-e a szólásszabadság és a gyűlöletkeltő beszéd szankcionálása. 2. Többségi sztereotípiák: a sztereotípiák kialakulása és működése. 3. A kisebbségi társadalom sztereotipikus gondolkodása. 4. Romák az oktatásban I.: bántalmazások, kirekesztések, szegregáció. 5. Romák az oktatásban II.: speciális programok, pozitív diszkrimináció az oktatásban. 6. A többségi média szerepe a kisebbség-többség viszonyában: objektív tájékoztatás, etikai felelősség, akció újságírás, pozitív kép közvetítése. 7. A kisebbségi média szerepe a kisebbség-többség viszonyában. 8. Identitáspolitikák: a makropolitikai változások és a kisebbség viszonya. 9. Politikai részvétel: romák az önkormányzati rendszerben, mikro- és makroszintű szervezetek. 10. A romák kriminalizálása: igazságszolgáltatás és rasszizmus. 11. Bűnelkövetés és a büntetés eszközei a roma kultúrában: a Kris, szabályok, értékek és normák a közösségen belül. 12. A történelmi egyházak és a romák kérdése. 13. Romák és az egyház: a vallásosság szerepe a beilleszkedésben. 14. Roma művészet: zene, tánc, népmesék, irodalom. 	
Félévközi számonkérés módja: –	
<p>Értékelése: Szemináriumi dolgozat, prezentáció – a félév során feldolgozott esetek mintájára egy megadott probléma tanulmányozása.</p>	
<p>Kötelező irodalom: Lázár Guy – Lendvai Judit- Örkény Antal – Szabó Ildikó 1996: Többség - Kisebbség. Tanulmányok a nemzeti tudat témaköréből. Budapest: Osiris Kiadó – MTA-ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport. Liégeois, Jean-Pierre 1998: Romák, cigányok, utazók. Budapest: Európa Tanács Információs</p>	

és Dokumentációs Központ.

Prónai Csaba szerk. 1997: Leonardo Piasere: A ciganológusok szerelmei. (Válogatott tanulmányok) Budapest: ELTE BTK Kulturális Antropológia Szakcsoport.

Ajánlott irodalom:

www.errc.org weblapról az aktuális események követése

Tantárgy neve: Az identitás antropológiai dimenziói Anthropological dimensions of ethnicity	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN324 Tantárgyfelelős intézet: KVAI Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Biczó Gábor egyetemi docens	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Kollokvium
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja:</p> <p>Az identitás a társadalmiság és a kulturális életgyakorlat konstitutív aspektusa. Az identitáskutatás korábbi időszakában, - a kulturális antropológiában elsősorban a kultúra és személyiség összefüggéseként, míg a szociálintropológiában a társadalmi struktúra funkciójaként – tárgyalt szempontok, valamint a társtudományok bevett megközelítése, - elsősorban a szociálpszichológiai, valamint a szociológiai megközelítése – csak részlegesen jelölik ki az antropológiai tájékozódás kereteit. Az identitás paradigmatis kategóriájában rejlő reflexív mozzanat nem csak a „saját”, de ezzel együtt a „másik” szociokulturális életvilágára vonatkozó utalást, interferenciát és/vagy multikulturális élethelyzetet jelöl. Az identitás ily módon az azonosítás és megkülönböztetés együttes „játékára” utal. Az előadássorozat témakörei az antropológia dinamikus identitás-megközelítését igyekeznek hangsúlyozni. Ezek szerint az „állapotjelleg” átalakulási folyamatainak tisztázása – az identitáskonfliktus, az akkulturáció, vagy az asszimiláció – kiemelkedő teret kap.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Identitás – identitásmag, identitáskomplexum, identitáskonstrukció, –Ericson és Bart elmélete. 2. Identitás és szabadság: személyes identitás. 3. Identitás és szabadság: kollektív identitás. 4. Identitás, mentalitás és attitűd kapcsolata. 5. Etnicitás. Etnikai identitás, etnicitás és társadalmi rétegzettség, etnikai különbség szimbólumai. 6. Nyelvi identitás. 7. Vallási identitás. 8. Kulturális identitás. 9. „Kettős identitás” és multiidentitás. 10. Identitásváltás I: akkulturáció és asszimiláció. 11. Identitásváltás II: akkulturáció és asszimiláció. 12. Identitáskonfliktus I. patriotizmus. 13. Identitáskonfliktus II. nacionalizmus. 14. Identitás: társadalmi integritás és szolidaritás. 	
<p>Félévközi számonkérés módja:</p> <p>A kurzus elvégzéséhez szükséges aláírásért a tárgy tematikus egységeit átfogó, rendszerező zárthelyi dolgozatok minimum elégséges teljesítése szükséges.</p>	
<p>Értékelése:</p> <p>Az előadások és a kötelező szakirodalom anyagának ismeretére épülő vizsga (kollokvium).</p>	
<p>Kötelező irodalom:</p> <p>Bart, Friedrich 1996: Régi és új problémák az etnicitás kutatásában. In: <i>Régió</i> 1996/1. 3-25. Erikson, Erik H. 1991: Az életciklus: Az identitás epigenezise. In: <i>Uő: A fiatal Luther és más írások</i>. Budapest: Gondolat. Erikson, Erik H. 2002: Az ember nyolc korszaka. In: <i>Uő: Gyermekkor és társadalom</i>.</p>	

Budapest: Osiris Könyvtár, 243-271.

Gellner, Ernest 2004: A nacionalizmus kialakulása: a nemzet és az osztály mítoszai. In: Kántor Zoltán szerk.: Nacionalizmuselméletek (szöveggyűjtemény). Budapest: Rejtjel Kiadó, 45-78.

J. Milton Yinger 2002: Az asszimiláció és a disszimiláció elmélete felé. *Regio* 2002/1. 24-44.

Keményfi Róbert: Az „eticitás” fogalma és helye az etnikai térszerkezeti kutatásokban. In: Uő szerk.: A kisebbségi tér változatai. Budapest: MTA Társadalomkutató Központ, 9-15.

Pataki Ferenc 1995-1996: Élettörténet és identitás. In: *Pszichológia*, 1995/4. és 1996./1. sz.

Ajánlott irodalom:

Tantárgy neve: Multikulturalitás Multiculturalism	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN 325
	Tantárgyfelelős intézet: KVAI
	Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Kotics József egyetemi docens	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja:</p> <p>A tárgy célja, hogy etnikai, nyelvi, kulturális, vallási, életmódbeli témájú multikulturális élethelyzeteket bemutató szövegek és filmek elemzésén keresztül, a hallgatók elsajátítják a multikulturális szituációk felismerésének gyakorlatát. A kurzus kiemelt feladata, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy a saját kultúra bármely reprezentációjának megfogalmazása egyúttal ontológiai hivatkozás a „másikra”, az idegenre, feltételezem, hogy a másik létezik. A tantárgy első alkalmi az idegen konstrukciójának általános kérdését elemzik, majd ezt követően multikulturális élethelyzetek esettanulmányokon keresztül megvalósított értelmezésével foglalkoznak. A multikulturalitás bevett antropológiai elemzési kategóriái a nyelvi interferencia, a többnyelvűség és az asszimiláció további elemzési perspektívát jelentenek. Látni kell, hogy jelenünk fokozott migrációs nyomása eredményeként kialakuló multikulturális élethelyzetek sokaságát általában az érintettek konfliktushelyzetként értelmezik. A kurzus célja, hogy a hallgatók a szituációkon keresztül képesek legyenek azok megoldására javaslatot megfogalmazni</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Antropológia és multikulturalizmus 2. Az idegen konstrukciója a multikulturális diskurzusban. 3. Multietnikus élethelyzetek I. 4. Film: Kocsis Péter Csaba: „...én már félig magyar vagyok” 2002. 29 perc 5. Multietnikus élethelyzetek II. 6. Film: Varga Ágota: Csintó – A vajda születésnapja. 1998. 26 perc; Varga Ágota: Két életben. 1998. 32 perc 7. Multietnikus élethelyzetek III.. 8. Multietnikus élethelyzetek IV. 9. 8-9. Multikulturalitás és asszimiláció I-II. 10. Film: Groó Diana: Córesz. 2002. 92 perc 11. Multikulturalitás és szexuális orientáció 12. Film: Tarts ki! 2007. 42 perc 13. Multikulturalitás és vallás 14. Film: Fátyol Tivadar: Tegyetek tanítványokká minden népeket...! Fórum Film Alapítvány, 2002. 50 perc 	
Félévközi számonkérés módja: –	
<p>Értékelése:</p> <p>Az aláírás és gyakorlati jegy megszerzése szakirodalmi referátum elkészítésével, illetve a kötelező szakirodalom olvasásával, feldolgozásával történik.</p> <p>Szakirodalmi referátum: a megadott témaköröket szakirodalmi referátumokban dolgozzák fel a hallgatók, amelyet 20 perces előadás formájában ismertetnek a kurzus további résztvevőivel. A referátum formai követelményei: min. 15 ezer karakteres szöveg (betűméret: 12-es Times New Roman, sorköz: 1,5.)</p>	

A referátum tartalmi követelményei: az elkészített referátum karakterizálja a választott téma alapvető elvi, empirikus problémáit, rendszerezi fontosabb tematikus csomópontjait. A referátumra a hallgató a kidolgozott téma kézbe adható vázlatát elkészíti, a szemináriumi dolgozatot a folyó szemeszter utolsó előadásán leadja a szemináriumvezető oktatónak.

Az aláírás megszerzésére nincs lehetősége annak a hallgatónak, aki:

- háromnál több igazolatlan hiányzással rendelkezik (az óralátogatás kötelező!)
- választott témájából nem referál
- nem tartja be a kitűzött feladatok teljesítésére megjelölt határidőket

Az értékelés szempontjai:

A hallgatók félév végi érdemjegyének meghatározása, az írott formában és szóban teljesített szakirodalmi referátum (50%), illetve a kötelező szakirodalom olvasása (50%) alapján történik.

Kötelező irodalom:

Christoph Jamme 2004: Létezik-e az idegenséget vizsgáló tudomány? In: Biczó Gábor szerk.: Az idegen. Debrecen: Csokonai, 117-138.

Feischmidt Margit 1997: Multikulturalizmus: kultúra, identitás, és politika új diskurzusa. In: Feischmidt Margit szerk.: Multikulturalizmus. Budapest: Osiris, 7-29.

Gagy József 1996: Jonika. In: Gagy József szerk.: Egy más mellett élés. Csíkszereda: Pro Print, 139-164.

Gyáni Gábor 1997: Polgárosodás mint zsidó identitás. In: *BUKSZ* 1997/3. szám,
<http://www.c3.hu/scripta/buksz/97/03/gyani.htm>

Heike Behrend 2004: Ham Mukasa csodálkozik. Megjegyzések egy afrikai Angliában tett útjáról (1902) In: Biczó Gábor szerk.: Az Idegen. Debrecen: Csokonai, 42-55.

Karl-Heinz Kohl 2004: A dialogikus antropológia – egy illúzió? In: Biczó Gábor szerk.: Az idegen. Debrecen: Csokonai, 138-151.

Kotics József 2001: Integráció vagy szegregáció? Cigányok a háromszéki Zabolán. In: Kotics József: Mások tekintetében. Miskolc: KVAT, 73-94.

Tánczos Vilmos 2000: Kultúrák találkozása. Bonyodalmak egy gyimesi halottkísérő körül. In: Keletnek megnyílt kapuja. Csíkszereda: Pro-Print, 67-87.

Ajánlott irodalom:

Tantárgy neve: Vizuális kommunikáció Visual communication	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN326 Tantárgyfelelős intézet: KVAI Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Bán András egyetemi docens	
Javasolt félév: BA 3. félév, ősz	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A kurzust elvégző hallgatók képesek lesznek önálló, vizuális szemléletmódú, kommunikációs formákat vizsgáló terepmunkákat megtervezni és végrehajtani, illetve az ebből leszűrhető összegzéseket és értelmezéseket – „A vizuális antropológia alapfogalmai” című tárgynál megismert szakirodalmi háttér segítségével - megtenni. A szeminárium gyakorlati részében a hallgatók órai előadás formájában ismertetik kutatásaikat, az ott elért eredményeiket. Az oktató segítségével igyekeznek kapcsolódási pontokat találni az elméleti anyag és a tereptapasztalatok között. A szeminárium közönsége és az oktató észrevételeit figyelembe véve készül el a szorgalmi időszak végére az írásos munka.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Feladatkiosztás 2. Alapfogalmak tisztázása: jel, kód, vizuális kommunikáció. 3. Alapfogalmak tisztázása: előkép, kép, látvány, képzelet, képtárgy, képzet, interpretáció. 4. Hallgatói kutatási tervek 5. Hallgatói kutatási tervek 6. Hallgatói kutatási tervek 7. Hallgatói kutatási tervek 8. Hallgatói kutatási tervek 9. Hallgatói kutatási tervek 10. Hallgatói kutatási tervek 11. Hallgatói kutatási tervek 12. Hallgatói kutatási tervek 13. Hallgatói kutatási tervek 14. Hallgatói kutatási tervek 	
<p>Félévközi számonkérés módja: Egyéni terepmunkán alapuló, vizuálisan illusztrált órai prezentáció megtartása, majd ennek szöveges, elektronikus formában történő leadása szükséges.</p>	
<p>Értékelése: Az értékelés alapja az elvégzett terepmunka minősége, következetessége, módszertani megalapozottsága, a vizuális szempontok szem előtt tartása. [Aránya a beszámításnál: 50%] Az értékelés további részét az órai előadás tartalma, formai megvalósítása, hatásossága, összeszedettség, szakmai hitelessége adja. [Aránya a beszámításnál: 30%] A leadandó szöveg szakmai és formai minősége, az előadás során felmerült kérdések, kritikák megnyugtató tisztázása, alapvető szakirodalmi tájékozottság felmutatása adja az utolsó részt. [Aránya a beszámításnál: 20%]</p> <p>A szemináriumi dolgozattal szemben támasztott követelmények: - a dolgozatnak egyéni terepkutatáson kell alapulnia, amely során minimum két különálló helyszínen, két különálló egyénnel kell témaorientált interjút készíteni</p>	

- a dolgozatnak tartalmaznia kell valamilyen vizuális rögzítési móddal készített anyagot
- a dolgozat a terep, a módszertan, a szituációk leírásán túl tartalmazza a hallgató egyéni reflexióját, illetve a témáról alkotott véleményét, szakmai összegzését is
- terjedelme minimálisan 15 ezer karakter (mellékletek, bibliográfia nélkül)
- a dolgozatnak tartalmaznia kell a szemináriumi órák alatt felhasznált szakirodalom témához kapcsolódó részeit
- a terepmunkának, illetve a belőle születő értelmezésnek összehasonlító vizsgálatnak kell lennie
(az összehasonlítás segítségével a hallgatók tudatosíthatják magukban az elméletben megismert azon nézeteket, melyek szerint más és más kultúrák, szubkultúrák más és más vizualitást hoznak létre)

A gyakorlatban a hallgató választ egy megközelítési és egy vizsgálati témát. Ezen két téma metszetére dolgozza ki a kutatást, írja a szemináriumi dolgozatát. Egyénileg választható témák és módszerek alkalmazása nem javasolt.

Az összehasonlítás választható megközelítései

- relatív értelemben vett szegények vs gazdagok
- valamely etnikai kisebbség (pl. cigányok, svábok, szlovákok, ruszinok stb.) vs etnikai többség
- relatív értelemben hátrányos térségben élők vs előnyös térségben élők
- falusi vs városi
- peremkerületi vs központi
- leszakadó vs felzárkózó
- a klasszikus értelemben vett társadalmi osztályok, csoportok közötti összehasonlítás (munkások, parasztok, polgárok, szabad értelmiségiek, vállalkozók stb.)
- pauperizálódott csoportok valamelyike vs átlagos életvitelt folytató csoport
- egészséges vs beteg (fogyatékkal élő)

Választható témák

- A „saját” csoporthoz tartozás vizuális jelei, jegyei - a „másik” csoportról vallott kép
- Családi vagy csoportos fényképhasználat vizsgálata
- Az intézményesített vizuális-oktatást megelőző gyermeki vizualitás (rajzok, képzetek)
- Az abszolút és a lokális értelemben vett „szépség”
- Tárgykultúra a lakásban - Vizuális státusz-szimbólumok, azok időbeni változásai - a vizuális reprezentáció
- A valahová (nemzet, csoport, csapat, vidék stb.) tartozás szimbolikus elemei, jegyei
- A populáris vizualitás (tv, film, plakát, sztárok, számítógép) hatásai a mindennapokra

Kötelező irodalom:

- Gombrich, Ernst H. 1982: Illúzió és művészet. In: R. L. Gregory – E. H. Gombrich: Illúzió a természetben és a művészetben. Budapest: Gondolat, 197–246.
- Hall, E. T. 1995: Rejtett dimenziók. Budapest: Katalizátor Iroda – Gondolat, 146–159.
- Ivins, William 2001: A kép és a vizuális kommunikáció, Budapest: Enciklopédia, 9–21.
- Panofsky, Erwin 1984: A képzőművészeti alkotások leírásának és tartalomelemzésének problémájához. In: A jelentés a vizuális művészetekben. Budapest: Gondolat, 249-261.
- Smith – Moriarty – Kenney – Barbatsis szerk. 2005: Handbook of Visual Communication. Theory, Methods, and Media. New York: Taylor & Francis, 45-63.; 99-116.; 141-153.;

193-210.; 329-350.; 521-538.

Ajánlott irodalom:

Arnheim, Rudolf 1979: A vizuális élmény. Budapest: Gondolat.

Gombrich, E. H. 1982: Elmélkedés egy vesszőparipáról. In: Horányi Özséb szerk.: A sokarcú kép. Budapest: Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 15-25.

Kunt Ernő: Fotóantropológia, Miskolc-Budapest: KVAT-BG, 1995.

Smith – Moriarty – Kenney – Barbatsis szerk. 2005: Handbook of Visual Communication. Theory, Methods, and Media. New York: Taylor & Francis, 227-242.; 271-294.

Tantárgy neve: A társadalmi nemek antropológiája I. Gender anthropology I.	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN341
	Tantárgyfelelős intézet: KVAI
	Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Molnár Ágnes egyetemi adjunktus	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Kollokvium
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja:</p> <p>A bevezető jellegű tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat a nemi szerepek szocio-kulturális konstrukciójának kérdéskörével, a szex- és genderkutató társadalomtudományi elméleteivel és gyakorlatával. A kurzus a nemekről, biológiai-pszichológiai adottságaikról valamint a közöttük lévő különbségekről szóló társadalmi és tudományos diskurzusok taglalása során elsősorban az antropológiai-etnológiai, történeti antropológiai tudásanyagra támaszkodik, és elsődlegesen a kortárs magyar társadalom problémáira irányul. A Felvilágosodás által definiált autonóm individuum ellentmondásos fogalom, érvényességi köre csak elvben terjed ki a másságra, a másik nemre, a másik bőrszínre, a másfajta szexuális orientáltságra. A nemiség által meghatározott, eltérő társadalmi tapasztalatok vizsgálatának szükségessége a feminista mozgalmakkal kapcsolatban politikai értelemben merült föl: a „társadalmi nem” fogalma a biológiai meghatározottság helyett a nemek szerinti megkülönböztetés társadalmi jellegét hangsúlyozza. E problémák tematizálása a kései modernitás idején válik többé-kevésbé következetessé. A szisztematikus nőtörténeti vizsgálódások azonban csak a 68-as egyetemi mozgalmak hatására kezdődnek meg, s a nemi szerepek történeti vizsgálata hatással volt a történettudomány módszertanára, érzékenyítővé azt az antropológiai gondolkodásra. Az előadás mindezen törekvések és koncepciók bemutatásán túl azon kérdések megfogalmazására törekszik, hogy a társadalmi nem fogalma milyen szerepet játszik az antropológiai gondolkodásban, hogyan használható operatív kutatási kategóriaként az identitáspolitikák, társadalmi megkülönböztetések és az esélyegyenlőség antropológiai vizsgálataiban.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A nemek: biológiai-pszichológiai adottságok, s ezek leírásának története, a nem biológiai megkonstruálása, a nemi szerepekre való társadalmi felkészítés, a nemi identitás tanulása. 2. A szexualitás, az identitás és a test kulturálisan változó koncepciói, a termékenység, a szépségideál, a homoszexualitás problémái, történeti-antropológiai tapasztalatok. 3. A nő az európai filozófiai és politikai hagyományban, a Felvilágosulás definiálta autonóm individuum „neme”, konzervatív és liberális diskurzus a nőkről a modernitás kezdetén, John Stuart Mill és Henriett Taylor Mill. A szocialista tanok és a nőmozgalom, Bebel. 4. Feminista mozgalmak és intézményesítési törekvések, az emancipáció eszméje, a munkához való egyenlő jog, választójog, oktatáshoz való jog, a válás. 5. Az idegen példája: a kulturális antropológia megjelenítette nem, Margaret Mead. 6. A pszichoanalízis nem- és nőképe, Freud, Lacan. A társadalomtörténet felfedezte nő, Elias, Bahtyin. 7. A test, a nem, az identitás fontosabb elméletei a kései modernitásban. Nem, hatalom és politikum, Foucault, Derrida. 8. A „nőtörténet” körvonalai, Mulvey, Offen. 9. A férfikutatások, a társadalmi különbségek társadalomtörténetei. 10. Genderszekpticizmus, Felski, Waugh, Bordo. 	

11. A genderkutatás mai kultúraközi perspektívái.
12. Magyar feminizmus. Kiemelkedő személyiségek, nőmozgalmak, kutatások.
13. A társadalmi nemek és esélyegyenlőség kortárs intézményei.
14. Az alkalmazott antropológiai kutatások lehetőségei a saját társadalomban.

Félévközi számonkérés módja:

A kurzus elvégzéséhez szükséges aláírásért előre meghatározott anyagból, előre meghatározott időben zárthelyi dolgozatot kell írni.

Értékelése:

Az előadások és a kötelező szakirodalom anyagának ismeretére épülő szóbeli vizsga (kollokvium).

Kötelező irodalom:

Bourdieu, Pierre 2000: Férfiuralom. Budapest: Napvilág.

Chodorow, Nancy J. 2000: A feminizmus és a pszichoanalitikus elmélet. Budapest: Új Mandátum.

Felski, Rita 1995: The Gender of Modernity. Cambridge: Harvard University Press.

Hadas Miklós 2003: A modern férfi születése. Budapest: Helikon.

Offen, Karen 2000: European Feminism. A Political History. Los Angeles: Stanford University Press.

Ortner, Sherry B. 1996: Making Gender. Boston: Beacon.

Ajánlott irodalom:

Duby, Georges 2000: A nő a középkorban. Budapest: Corvina.

Sélei Nóra szerk. é.n.: A feminizmus találkozásai a (poszt)modernnel, Debrecen: Csokonai.

Foucault, Michel 1996-2001: A szexualitás története I–III. Budapest: Atlantisz.

Tantárgy neve: A társadalmi nemek antropológiája II. Gender anthropology II.	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN342 Tantárgyfelelős intézet: KVAI Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Molnár Ágnes egyetemi adjunktus	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Gyakorlati jegy
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A feminista politikai-elméleti paradigma és a hozzákapcsolódó identitáspolitika az 1970-es, 80-as években a társadalomtudományos gondolkodás számos (antropológia, szociológia, történettudomány stb.) területén mélyreható változásokat idézett elő. Az antropológiai kutatások ismeretelméleti kérdéseit érintő átalakulás részeként könyvelhető el például, hogy a nemi identitásalakzatok vizsgálatával, ezen belül is különösen a hagyományos biológiai (férfi/nő) felosztást megkérdőjelező jelenségek (hermafrodizmus, androgínia stb.) kutatásával, teljesen új szaktudományos irányzatok és megközelítésmódok alakultak ki. Részben ennek köszönhető, hogy az identitás korábbi objektivisták szemléletmódját („a nemi személyiség örökölt és eredendő meghatározottság”) felváltották a performatív felfogásmódok (a nemi önazonosság választás, illetve ismétlődő cselekvések, és gyakorlatok útján bevésődő habitusok kérdése). A kurzus a feminizmus tudománytörténeti fordulata mögött húzódó elméleti, módszertani alapelveket ismerteti; célja, hogy a tárgykört megvilágító szakirodalmi szövegek feldolgozásával a hallgatók átfogó képet kapjanak a társadalmi nem kérdéskörével foglalkozó társadalomtudományos kutatásokról, témákról és legfontosabb eredményekről.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A gender studies elméletei. 1. Empirikus kutatások témái, műhelyei, forrásai. 2. A nemi különbségek történeti meghatározottságáról. 3. Női és férfi szerepek változása. 4. Férfiuralom vagy biopolitika? 5. „Természetes különbségek” és társadalmi egyenlőtlenségek. 6. A nők helyzete és a két nem viszonya az antropológia tükrében. 7. A férfiak és a férfiasság társadalmi konstrukciói. 8. „Női munka” – „férfi munka”. A munka nemi meghatározottsága. 9. Nemi szerepek a családban, élettársi kapcsolatokban. 10. A társadalmi nemek reprezentációja. 11. Test, szexualitás, nemi identitások. 12. Reprodukció, gyermekvállalás, gyermeknevelés. 13. Feminizmus és tudomány. 14. Összefoglalás. 	
<p>Félévközi számonkérés módja: Az aláírás feltétele az órákon (maximum 3 hiányzással!) és az évközi írásbeli vizsgaalkalmon (ZH) való részvétel. Az aláírás megszerzésére nincs lehetősége annak a hallgatónak, aki: - háromnál több alkalommal hiányzik, nem méltányolható okokból (méltányolható ok pl. súlyos betegség, baleset, kórházi ellátás). - nem adja elő a referátumát az előre kijelölt időpontban, illetve nem kérvényezi előre – méltányolható indokkal) - az előadás elhalasztását, mivel a távolmaradást utólagosan csak kivételes esetben és előre nem látható okok miatt áll módomban elfogadni!</p>	

- nem tartja be a kitűzött feladatok teljesítésére megjelölt határidőket

Értékelése:

Az aláírás és gyakorlati jegy megszerzése szakirodalmi referátum elkészítésével, illetve a kötelező szakirodalom olvasásával, feldolgozásával történik.

Szakirodalmi referátum: a megadott témaköröket szakirodalmi referátumokban dolgozzák fel a hallgatók, amelyet 20 perces előadás formájában ismertetnek a kurzus további résztvevőivel. A referátum formai követelményei: min. 15 ezer karakteres szöveg (betűméret: 12-es Times New Roman, sorköz: 1,5.)

A referátum tartalmi követelményei: az elkészített referátum karakterizálja a választott téma alapvető elvi, empirikus problémáit, rendszerezi fontosabb tematikus csomópontjait. A referátumra a hallgató a kidolgozott téma kézbe adható vázlatát elkészíti, a szeminárium dolgozatot a folyó szemeszter utolsó előadásán leadja a szemináriumvezető oktatónak.

Az aláírás megszerzésére nincs lehetősége annak a hallgatónak, aki:

- háromnál több igazolatlan hiánnyal rendelkezik (az óralátogatás kötelező!)
- választott témájából nem referál
- nem tartja be a kitűzött feladatok teljesítésére megjelölt határidőket

Az értékelés szempontjai:

A hallgatók félév végi érdemjegyének meghatározása, az írott formában és szóban teljesített szakirodalmi referátum (50%), illetve a kötelező szakirodalom olvasása (50%) alapján történik.

Kötelező irodalom:

Brod, Harry 2001: Bevezetés: a férfikutatások témái és tézisei. *Replika* 43/44, 37-54.

Gal, Susan 2001: Beszéd és hallgatás között. A nyelv és a társadalmi nem kutatásának kérdései. *Replika* 45-46, 163-190.

Hadas Miklós 2001: Hímnem, többes szám, *Replika* 43/44, 85-105

Joó Mária 2005: Simone de Beauvoir és a posztoszocialista helyzet. In: *Házastárs? Munkatárs? Vetélytárs?* 39-55.

Kimmel, Michael S. 2001: A maszkulinitás jelenkori válsága történelmi perspektívából. *Replika* 43/44, 55-74.

Mead, Margaret 2003: Férfi és nő. A két nem viszonya a változó világban. Budapest: Osiris, 7-80., 206-310.

Moore, Henrietta 1997: A különbség élvezete: biológiai nem, társadalmi nem, és szexuális különbség. In: Feischmidt Margit szerk.: *Multikulturalizmus*. Budapest: Osiris-Láthatatlan Kollégium, 86-98.

Ortner, Sherry B. 2003: Nő és férfi, avagy természet és kultúra? In: Biczó Gábor szerk.: *Antropológiai irányzatok a második világháború után*. Debrecen: Csokonai, 195-212.

Scott, Joan Wallach Scott 2001: Társadalmi nem, gender: a történelmi elemzés hasznos kategóriája. In: uő. szerk.: *Van-e a nőknek történelmük?* Budapest: Balassi, 11-26.

Sipos Balázs 2005: „Asszonyfejjel férficélokért” Olvasatok és ábrázolások egy újkonzervatív korszakról. In: Palasik Mária - Sipos Balázs szerk.: *Házastárs? Munkatárs? Vetélytárs? A női szerepek változása a 20. századi Magyarországon*. Budapest: Napvilág, 11-38

Waylen, Georgina 2003 *Társadalmi nem, feminizmus és az állam*. In: Randall-Waylen szerk.: *A társadalmi nem, politika és az állam*. Budapest: Jászöveg Műhely Kiadó, 13-35.

Ajánlott irodalom:

Berényi Andrásné 1975: Nagy Rozália a nevem. Budapest: Gondolat.

Csalog Zsolt 1978: Parasztregeény. Budapest: Szépirodalmi.
http://www.fszek.hu/szociologia/szszda/csalog_parasztregeeny.pdf

Csibi Istvánné Siklódi Mária 1985: Pontot, vesszőt, nem ismerek, de a szó mind igaz.
Budapest: Európa Könyvkiadó.

Gémes Eszter 1979: Mindig magam. Budapest: Magvető.

Győri Klára 1975: Kiszáradt az én örömem zöld fája. Emlékezés. Bukarest: Kriterion.

Hoppál Mihály - Küllős Imola szerk. 1974: „Emlékül hagyom...” Önéletírások.
Budapest: Gondolat.

Keszeg Vilmos 1996: Kelt levelem... Egy mezősségi parasztasszony levelezése. Debrecen:
Néprajzi Látóhatár Kiskönyvtára.

Kovács István 1981: Egy szegény pórfiú története (Bálint Sándor gondozásában). Budapest:
Magvető.

Nagy Olga 1988: Asszonyok könyve. Népi elbeszélések. Budapest: Magvető.

Simon Magda 1976: Váradi harangok. Bukarest: Kriterion.

Tamási Gáspár 1970: Vadon nőtt gyöngyvirág. Bukarest: Kriterion.

Túriné Cseh Viktória – Keskenyné Kovács Veron 1967: Csongrádi szegényasszonyok.
Budapest: Tiszatáj-Magvető.

Tantárgy neve: Életmódtípusok elmélete és története Theories on and the history of traditional lifestyles	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN343 Tantárgyfelelős intézet: KVAI Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: R. Nagy József egyetemi adjunktus	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Kollokvium
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja:</p> <p>Az előadás azokat a mára már nem létező életmódtípusokat veszi sorra, ismerteti, elemzi, amelyek ismerete nélkül nem alakítható ki közös horizontja sem recens, sem történeti antropológiai kutatásoknak. Mindehhez megteremti az életmódkutatások történetének ismertetésén és elemzésén keresztül a szükséges értelmezési alapot. Vizsgálja, hogy milyen külső és belső értékek jellemezték ezen hajdani osztályokat, próbál az ideologizált, sztereotip, néhol közhelyes sémák fölé emelkedve árnyaltabb képet kialakítani, s egyben a mához való kapcsolódási pontokat, magatartási, életmódviteli reliktumokat felfedni.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Az életmód fogalma és megjelenése az antropológiában. 2. Az életmódkutatások jellemzői, az antropológiai megközelítés, a néprajzi életmód-kutatások, a szociológiai megközelítés, az osztályozás problémái. 3. A nemesség I. (a nemesség megszerzése, elvesztése, a nemesi rangok, az etikett szerepe, politika és nemesség). 4. A nemesség II. (a mágnások, középnemesség, hivatalnok és parlamenti dzsentrik). 5. Katonatisztek (katonaidéák, a tisztikar és a társadalom viszonya, a párbaj, háború és béke, liberalizmus és konzervativizmus a hadseregben). 6. A polgárság I. (a polgárság kialakulásának történeti előzményei, nagypolgárság, fináncarisztokrácia, az egyházi elit, zsidó nagypolgárok). 7. A polgárság II. (tisztviselők, asszimilálódott zsidók, hierarchia, a tanítási rendszer, mobilitás a polgárságon belül). 8. A polgárság III. (a kispolgárság, kispolgári rétegzettség, kereskedők és iparosok, altisztek, zsidó kispolgárok). 9. A parasztság I. (történetiségük, a paraszti életmódkutatások jellemzői). 10. A parasztság II. (paraszti életmódok, gazdasági viszonyok). 11. A parasztság III. (a parasztság belső rétegzettsége, mobilitás, az iparosodás problematikája). 12. A munkásság I. (elméletek a munkásságról, összetétele, történelmi háttér, értékek). 13. A munkásság II. (ipari forradalmak, kapitalizmusok, munkáskolóniák, belső mobilitás és hierarchia). 14. Összegzés. 	
<p>Félévközi számonkérés módja:</p> <p>Aláírásért előre megadott témában, megadott határidőre évközi házidolgozat (vagy szakszöveg recenzia) készítése.</p>	
<p>Értékelése:</p> <p>Az előadások és a kötelező szakirodalom anyagának ismeretére épülő írásbeli vizsga (kollokvium).</p>	
<p>Kötelező irodalom:</p> <p>Bódy Zsombor 2013: <i>Magyarország társadalomtörténete a két világháború között</i>. Budapest:</p>	

PPKE-BTK.

Dömötör Ákos 1975: A dualizmus-kori magyar munkáséletmód kérdéséhez. *Múzeumi Kurír*, 1975, 17. sz., 18-27.

Fogarasi Klára 1996: A régi világ falun. Budapest: Helikon – Néprajzi Múzeum.

Gyáni Gábor – Kövér György 2003: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Budapest: Osiris Kiadó.

L. Nagy Zsuzsa szerk. 1994: Iparosok és kereskedők a két világháború közötti Magyarországon. Budapest: MTA Történettudományi Intézet, 7-90.

Léderer Pál szerk. 1993: Az úri Magyarország. Társadalomszerkezet és rétegrajzok. Budapest: T-Twins Kiadó, 13-35., 102-125., 144-156., 212-246.

Ajánlott irodalom:

Hajdu Tibor 1999: A tisztikar és a középosztály. Budapest: História – MTA Történettudományi Intézete.

Hanák Péter 1975: Vázlatok a századelő magyar társadalmáról. In: Magyarország a Monarchiában. Budapest: Gondolat.

L. Nagy Zsuzsa 1997: A haszonból élő kispolgár. Debrecen: Multiplex Media – DUP.

Püski Levente 2006: A Horthy-rendszer. Budapest: Pannonica.

Szakály Sándor 1995: A magyar katonai felső vezetés társadalmi és anyagi helyzete 1919-1945. In: Gyáni Gábor szerk.: Magyarország társadalomtörténete II. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 189-214.

Tantárgy neve: Környezet és társadalom I. Environment and society I.	Tantárgy Neptun kódja: BTKVN344 Tantárgyfelelős intézet: KVAI Tantárgyelem: Kötelező
Tárgyfelelős: Ilyés Zoltán egyetemi docens	
Javasolt félév: BA 3. félév, őszi	Előfeltétel: Nincs
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: Kollokvium
Kreditpont: 2	Tagozat: Nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A kurzus során a társadalmi térbeliség vizsgálata és teoretikus megközelítései alapfogalmait nyomán elsősorban a városi terek társadalmi beélése vizsgálati szempontjait mutatjuk be a szuburbanizáció, szegregáció, dezurbanizáció, reurbanizáció, dzsentrifikáció stb. példáin. A kurzus a városantropológiai szemléletmódot a rokon társadalomtudományok (urbanisztika, szociálökológia, városszociológia, szociálgeográfia, városföldrajz) szemléletmódjával és módszertanával kívánja megalapozni. A félév során olyan a kortárs városi élet szempontjából fontos jelenségeket is bemutatunk, mint a lakópark jelenséget, a városrehabilitációt, a bevásárlóközpontok a városi térszerkezetekre gyakorolt hatását, illetve a városmarketing és a város imázs szerveződésének és gondozásának problémakörét.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tér és idő, Hägerstrand-modell, a társadalmi térbeliség alapfogalmait. 2. Városmodellek (Chicago-i iskola). 3. Szegregáció, gettó, slum-képződés. Hagyományos történeti és kortárs szegregációs folyamatok európai és amerikai nagyvárosokban (eltérő szociális rekrutációjú és etnikai összetételű városnegyedek, szlömösödés, gettósodás) 4. Szuburbanizáció. 5. Szuburbanizációs folyamatok európai és észak-amerikai nagyvárosok példáján 6. Az agglomeráció történeti változásai Budapest példáján 7. Lakótelepek (Szegregációs és leromlási folyamatok a magyarországi lakótelepeken) 8. Lakóparkok. 9. Az új típusú lakóparkok, lakótertek helye és szerepe a rendszerváltáskor megörökölt városszerkezetekben Magyarországon 10. Reurbanizáció, városrehabilitáció, dzsentrifikáció 11. Bevásárlóközpontok, plázák, mall-ok a városi térszerkezetekben, belső térhasználatuk 12. Falusias települések társadalmi terének jellegzetességei és történeti változásai („alszeg-felsőszeg”, társadalmi, etnikai, vallási elkülönülés, cigányok, betelepülések, betelepítések, etnikai, szociális átrétegződés, településbővítések, parcellázások) 13. Város-image/imázs. 14. Összefoglalás. 	
Félévközi számonkérés módja: –	
<p>Értékelése: Az előadások és a kötelező szakirodalom anyagának ismeretére épülő vizsga (kollokvium).</p>	
<p>Kötelező irodalom: Benedek József 2000: A társadalom térbelisége és térszervezése. Kolozsvár: Risoprint. Berényi István 1997: A szociálgeográfia értelmezése. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. Cséfalvay Zoltán 1994: A modern társadalomföldrajz kézikönyve. Budapest: Ikva</p>	

Könyvkiadó.

Gyáni Gábor szerk. 1995: A modern város történeti dilemmái. Debrecen: Csokonai Könyvkiadó

Keményfi Róbert 2004: Földrajzi szemlélet a néprajztudományban. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.

Letenyei László 2006: Településkutatás. Budapest: Új Mandátum, Ráció.

Nemes Nagy József 1998: A tér a társadalomkutatásban. Bevezetés a regionális tudományba. Budapest: Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület.

Ajánlott irodalom:

Beluszky Pál – Kovács Zoltán 1998: Város a térben: városszerkezet, városrészek, agglomeráció. Budapest kézikönyve. 1. Budapest: CEBA, 99-123.

Csanádi – Csizmady – Kocsis – Kőszeghy – Tomay 2010: Város – Tervező – Társadalom. Budapest: Sík Kiadó

Csanádi Gábor 1992: Budapest térbeni-társadalmi szerkezetének változásai. Budapest: Akadémiai Kiadó

Cséfalvay Zoltán 2008: Kapuk, falak, sorompók. A lakóparkok világa. Budapest: Gondolat.

Csizmady Adrienn 2008: A lakóteleptől a lakóparkig. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.

Demetrovics Zsolt – Paksi Borbála – Düll Andrea szerk. 2009: Pláza, ifjúság, életmód: egészségmagatartás vizsgálatok a fiatalok körében. Budapest: L'Harmattan.

Ladányi János 2008: Lakóhelyi szegregáció Budapesten. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.

Lynch, Kevin 1999: Reconsidering The Image of the City. A város képmásának újbóli meghatározása. In: Csontos János – Lukovich Tamás szerk.: Urbanisztika 2000. Budapest: Akadémiai Kiadó, 47-53.